

Mälardalens högskola
Akademin för hälsa, vård och välfärd

Mittemellan eller både och?

Upplevelser och erfarenheter av den multietniska livssituationen

Sabina Lejdevik Faye

C-uppsats i psykologi, VT 2013
Handledare: Per Lindström
Examinator: Magnus Elfström

Mittemellan eller både och? Upplevelser och erfarenheter av den multietniska livssituationen

Sabina Lejdevik Faye

Multietniska individer antas stå inför större utmaningar än monoetniska individer när de gäller att utveckla och anta en etnisk identitet. Huvudsyftet med studien var att ta reda på vilka upplevelser och erfarenheter multietniska individer i Sverige delar. En kvalitativ intervjustudie genomfördes, fem män och fyra kvinnor i åldrarna 20-27 deltog. Deltagarna upplevde att de både kände att deras identitet har influerats av två olika kulturer samt att de uppstod situationer där de kände sig klivna och osäkra kring sin etniska identitet. Resultatet visade att det fanns olika faktorer som kunde påverka den multietniska identitetsutvecklingen och att deltagarna valde att etniskt identifiera sig på olika sätt. Studien visar att andra personer i samhället kan komma att påverka den multietniska identiteten och resultatet visade i likhet med andra studier att det finns en kollektiv multietnisk upplevelse. Slutligen bidrar studien med ytterligare information kring upplevelser och erfarenheter som multietniska individer i Sverige delar.

Keywords: multiethnic identity, ethnic identity, ethnicity, culture

Inledning

Idag är Sverige ett mångkulturellt land, ett land där immigrationen av invånare från olika länder lett till att många kulturer existerar jämsides med varandra. Idag är det allt fler barn och ungdomar som växer upp i familjer med flera kulturer och etniciteter. Statistiken visar att sju procent av andelen inrikes födda individer år 2008 hade en utrikes född förälder och andelen med två utrikes födda föräldrar var fyra procent (Statistiska Centralbyrån, 2010). Genom åren har flera olika studier gjorts där kultur och etnisk identitet har varit i fokus. De flesta studier inom ämnet studerar hur identitetsutvecklingen påverkas av kultur och etnisk identitet för individer som invandrat i ung ålder eller växt upp i ett land där båda föräldrarna är från ett annat land (Borgström, 1998; Rumbaut, 1994; Vedder & Virta, 2005). Det finns även andra studier som studerar etnisk identitetsutvecklingen men där deltagarna både har varit individer vars föräldrar är från ett annat land samt individer som har föräldrar från två olika länder (Branch, 2001; Phinney, 1992). Sedan finns det de studier som enbart fokuserat på det senare nämnda, de individer som har föräldrar med två olika etniska bakgrunder. De begrepp som används i studierna vid benämningen av de individer som har föräldrar med två olika etniciteter är bland annat: blandras¹, bietnisk, bikulturell samt multietnisk (Anderson, 1999;

¹ Rasbegreppet anses vara en social konstruktion och har även används för att förklara människors biologiska skillnader, skillnader som människor i dagsläget inte längre fokuserar på (O'Dell, 2002; Wikström, 2009). Istället menar O'Dell (2002) används begreppen kultur och etnicitet, som är avsedda att motverka begreppet ras, när människor idag vill tala om likheter och olikheter mellan folkgrupper. Begreppet ras kommer inte användas i denna studie. Den här studien kommer att använda sig av begreppet multietnisk vid benämningen av de individer som har föräldrar med två olika etniciteter.

Jackson, 2010; Lusk, Taylor, Nanney, & Austin, 2010; Oikawa, & Yoshida, 2007; Padilla, 2006; Plöjel, 2001, Shih och Sanchez, 2005)

I huvudsak vill forskarna ta reda på hur identitetsutvecklingen har sett ut för multietniska individer. Shih och Sanchez (2005) påpekar att de barn och ungdomar som växer upp under multietniska förhållanden ställs inför en större utmaning än de individer som växer upp under monoetniska förhållanden när det gäller att utveckla och anta en etnisk och kulturell identitet. Att hitta och forma den egna identiteten kan vara en svår process att gå igenom för multietniska individer menar Plöjel (2001). Padilla (2006) skriver att när individer växer upp i en hemmiljö där olika värderingar, normer samt kulturer existerar, kan det resultera i att det blir svårare för dem att ta reda på och hitta svaret till frågan ”vem är jag”. Anderson (1999) argumenterar för att individer som växer upp mittemellan två olika kulturer blir tvungna att göra ett val utifrån ett flertal olika identifikationspositioner. Individen får en unik möjlighet att själv konstruera en etnisk och kulturell identitet. Men processen kan innebära vissa svårigheter och hur denna identitet tar form är olika från person till person. Vidare försöker Anderson (1999) ta reda på hur multietniska barn lär sig och upplever uppfattningen av kulturell tillhörighet. Studien visar i likhet med Plöjel (2001) att multietniska individerna själva lär sig konstruera och bygga upp olika identiteter, genom att de själva väljer att anamma olika värderingar och normer från de olika kulturerna. Samtidigt visade det sig att individerna lär sig att betona eller dämpa vissa kulturella egenskaper beroende på vilken social situation de befinner sig i. Lusk, Taylor, Nanney, och Austin (2010) visar att multietniska individer mår bättre av att identifiera sig med båda sina föräldrars etniciteter än med enbart den ena. De individer som inte antog någon etnisk identitet eller som endast valde att identifiera sig med en etnicitet visade sig vara mer deprimerade, samt hade lägre självförtroende än de individer som identifierade sig med båda sina föräldrars etniciteter.

Etnicitet och kultur

Etnicitet och kultur är begrepp som är svåra att skilja på. Etnicitet existerar inte bara, etnicitet konstrueras av gruppen och i närvaron av andra etniska grupper. Etnicitet kan ses ur perspektivet att de är människors föreställning av ett gemensamt ursprung eller kulturell tillhörighet som upprätthåller etniciteten, oavsett om det gemensamma ursprunget är verkligt eller inte (Stier, 2004). Etnicitet beskrivs som ”identifikation med och känsla av tillhörighet till en etnisk grupp; social relation mellan grupper av människor vilka ser sig själva som kulturellt distinkta i relation till andra grupper” (Schulz, 2013). Kultur är också något som skapas i samspelet mellan människor. Individer socialiseras redan vid födseln in i ett kulturellt sammanlänkat system av bland annat beteendemönster, normer, värderingar, uppfattningar och levnadsätt som återfinns inom den rådande folkgruppen (Stier, 2004). Förhållandet mellan etnicitet och kultur kan ses ur olika synvinklar. Vissa forskare menar att inte alla etniska grupper uppvisar kulturella likheter medan andra hävdar att det finns ett fast förhållande mellan kultur och etnicitet (Wikström, 2006). De senare nämnda menar att kultur och etnicitet är statiska, nationstillhörighet bestämmer kultur som i sin tur bestämmer etnicitet, kort sagt etnicitet bestäms av platsen där man är född. Därmed är etnicitet tillkommen genom konstruktion och reproduktion av olika kulturella element såsom symboler, traditioner, normer och regler. De förstnämnda forskarna ser också etnicitet som något oförändrigt. Däremot menar de att etnicitet överförs från generation till generation. Flyttar individen från sitt ursprungsland bibehåller individen sin etnicitet men kan förändra sina kulturella uttryck genom att anamma andra traditioner, normer och seder från den rådande kulturen i det nya landet (O'dell, 2002; Wikström, 2009). Sammanfattningsvis så menar dessa forskare att individer kan känna tillhörighet till en etnisk grupp samtidigt som den ingår i en annan kultur

än den som den etniska gruppen härrör ifrån. Att betrakta sig som etnisk svensk betyder alltså inte att individen behöver vara bosatt eller född i Sverige, utan kan vara delaktig i en helt annan kultur i ett annat land.

Identitet

Identitet ses som en central del i människans utveckling. Identitetsprocessen sker både i individens inre samt i centrum av den kultur individen lever i, och innebär medvetenhet om sig själv som en unik individ. Identiteter formas i konstant samspel mellan inre psykologiska och yttre sociala faktorer. Identitet handlar även om att individen är medvetenhet om sitt jag och att individen i "grunden är densamma trots de förändringar som inträffar under livet" (Ottosson, 2013). Erikson (1968) skriver om identitet ur ett psykoanalytiskt perspektiv och förklarar det som en delvis omedveten process som ändras och utvecklas under årens gång. Perioden mellan 18-25 år är en speciellt kritisk tid, det är då som den största utvecklingen av identiteten sker (Erikson, 1968; Marcia, 1980; Branch, 2001). Dock poängterar Marcia (1980) att identitetsprocessen inte är någonting som börjar eller slutar vid en viss ålder. Men det är under den perioden, 18-25, som individer börjar söka efter, utveckla och så småningom forma en stabil identitet. Forandet av identitet innefattar reflektion samt observation, och individen skapar föreställningen om sig själv, dels genom hur de uppfattar sig själva dels genom hur de tror att andra individer uppfattar dem (Erikson, 1968). På så sätt blir omgivningen mycket viktig för forandet av identiteten. Det sägs vara svårare att anta en stabil identitet om inte andra individer bekräftar det val av identitet som individen i fråga har gjort.

Identiteter är inte statiska, istället är de dynamiskt konstruerade. Marcia (1980) menar att identitet är självkonstruerad, en konstruktion som antingen kan vara välutvecklad eller outvecklad. Marcia tog fram fyra identitetsstatusar som baseras på individers engagemang för att skapa en identitet eller individens avsaknad av intresse för att söka efter och skapa en identitet. Dessa fyra identitetsstatusar är identitetsdiffusion ("*diffusion*"), moratorium, utestängning ("*foreclosed*") samt fullbordad identitet ("*identity achievement*").

Moratorium kännetecknas av de tillstånd när individer aktivt är involverade i att utforska olika identiteter, individen har inte gjort någon särskild förbindelse med någon speciell identitet än, engagemanget finns men det är relativt lågt. Identitetsdiffusion är det tillstånd när individer varken söker eller har gjort något åtagande mot att fastställa en identitet. Individen saknar klarhet i vem denne är och vilken plats hon eller han har i samhället. Utestängning är det status som de individer som inte söker efter en identitet tillhör. Individen har åtagit sig en identitet som inte är självvald utan skapad åt dem av andra. Fullbordad identitet ses som den optimala utkomsten av identitetsutvecklingen. Individen har slutat söka och gjort ett självvalt åtagande till en specifik identitet och känner sig trygg samt säker i sig själv. Marcia (1980) använder sig av begreppet status och inte stadier och menar att det nödvändigtvis inte är en progressiv utveckling som sker från det ena statusen till den andra. Phinney, (1992) och Branch (2001) visar å andra sidan att det finns en ålderskillnad mellan identitetsstatusen. Det var fler äldre individer än yngre individer som befann sig i ett moratorium eller fullbordad identitet status, och fler yngre individer än äldre individer befann sig i identitets diffusion eller utestängning status.

Etnisk identitet. Etnisk identitet refererar till känslan av tillhörighet till en etnisk grupp, där individen uttrycker positiva känslor mot gruppen och betar sig på ett sätt som indikerar delaktighet med den etniska gruppen (Phinney, 1992). Etnisk identitet är subjektiv och har olika betydelser för individer. Etnisk identitet är en del av individens sociala identitet, det vill säga en individs medvetenhet och känsla av sitt själv inom en viss social grupp. Dock så kan inte en individs upplevda etniska identitet upprätthållas särskilt länge om den inte stämmer

överens med den etniska identitet som individen blivit tilldelad av andra personer. Många gånger kan faktorer som en individs fysiska utseende, kulturella okunskap eller något så enkelt som individens för och efternamn leda till uteslutning av en etnisk grupp (Stephan & Stephan, 1989).

Etnisk identitet sägs påverka individers identitetsutveckling på olika sätt. Individer kan till exempel på grund av osäkerhet kring sin etniska identitet bete sig på olika sätt beroende på vilken situation de befinner sig i (Jackson, 2010; Stephan & Stephan, 1989). Hur individer etniskt identifierar sig kan även påverka individens attityd mot sin egen eller andra etniska grupper.

En individ kan befinna sig i olika stadier när det gäller etnisk identifikation, det vill säga en individs känsla av sin etniska identitet (Phinney, 1992). Phinney (1989) tar hjälp av Marcia's (1980) fyra identitetsstatusar för att förklara utvecklingen av etnisk identitet. En fullbordad ("achieved") etnisk identitet betyder att individen visar en positiv attityd mot sin egen etniska grupp, är stolt över sin etnicitet, har aktivt utforskat och är medveten om den etniska gruppens kulturella attribut och historia samt visar klar förståelse och acceptans för sin egen etnicitet.

Alla individer oavsett etnisk bakgrund befinner sig enligt Phinney (1989) i någon utav de fyra identitetsstatusar. Enligt Phinney och Chavira (1992) så utvecklas den etniska identiteten över tid. Yngre individer befinner sig i jämförelse med äldre individer i ett identitetsdiffusion ("diffuse") stadium, vilket betyder att de inte visar någon klar förståelse för sin etnicitet och har varken utforskat eller åtagit sig en etnisk identitet. Men redan hos yngre barn, 7-10 åringar, har en medvetenhet kring etnisk identitet rapporterats (Rogers et al., 2012). Barnen i studien beskrev att etnisk identitet innehåller olika aspekter. Språk var den vanligaste förekommande aspekten mot beskrivningen av etnisk identitet. Därefter kom bland annat fysiskt utseende, stolthet, kultur samt födelseplats och ärflighet, som delar av betydelsen av etnisk identitet.

Multigrup Ethnic Identity Measure (MEIM) är ett mätinstrument utvecklat av Phinney, (1992) som flera forskare använder sig av då de vill mäta etnisk identitet hos individer (Branch, 2001; Lusk et al., 2010; Vedder, Virta, 2005) MEIM kan användas för att mäta etnisk identitet hos alla individer oavsett etnisk bakgrund och syftet med mätinstrumentet är att strukturera kunna studera den etniska identiteten. MEIM är uppdelad i tre olika skalor som mäter känsla av tillhörighet och positiva etniska attityder, fullbordad etnisk identitet (till vilken grad individen utforskat och åtagit sig en etnisk identitet) samt etniskt beteende och sedvänjor. Visar individen att denne känner stark tillhörighet till en viss etnicitet, är involverad i den etniska gruppens kulturella traditioner och historia, samt visar klar förståelse och acceptans för sin egen etnicitet, bedöms individen ha en stark etnisk identitet. Mestadels är det individer från etniska minoritetsgrupper som visat sig ha en starkare etnisk identitet jämfört med individer från den etniska majoritetsgruppen (Branch, 2001). En förklaring som Branch ger till detta är att individer i etniska minoritetsgrupper blir i större utsträckning påminda om sin etnicitet av andra individer i samhället samt av deras egna etniska grupp. Samtidigt fanns även gruppen "övriga", bestående av de som identifierade sig med två etniska grupper, till exempel Italiensk/grek, Italiensk/polsk. Denna grupp hade också en stark etnisk identitet, det uppfattades vara speciellt viktigt för dem menar Branch att båda deras etniciteter erkändes och uppmärksammades.

Multi-etnisk identitet. Individer som har föräldrar med två olika etniciteter kan benämnas som multi-etniska. Dessa individer antas stå inför större utmaningar än mono-etniska individer när de gäller att utveckla och anta en etnisk identitet (Shih & Sanchez, 2005). En av de tidiga konflikterna i identitetsprocessen hos multi-etniska individer är konflikten mellan deras egen självidentifikation och den identifikation som tilldelas dem av andra i samhället. Multi-etniska individer rapporterar i en studie av Oikawa och Yoshida (2007) att de som yngre inte själva sett sig som multi-etniska eller annorlunda förrän andra individer påpekat detta. O'Dell (2002)

menar att vid noteringen av olikheter mellan olika etniska grupper eller individer, aktiveras individens etniska identitet vilket får individen att uppmärksamma sin egen etniska tillhörighet.

Poston (1990) har tagit fram en progressiv modell som redogör för den etniska identitetens utveckling hos multietniska individer. Modellen består av fem olika stadier. Först utvecklar multietniska individer i ung ålder en personlig identitet som för tillfället är oberoende av dennes etniska bakgrund. Det andra stadiet är val av grupp-kategorisering. I detta stadie blir individen uppmanad av andra personer i samhället till exempel vänner eller skolpersonal att välja en identitet. Här står alltså individen inför ett val och antingen väljer individen att endast identifiera sig med en etnisk grupp, vilket är det vanligaste förekommande, eller så identifierar sig individen med båda etniska grupperna. Det finns även ett tredje alternativ då individen väljer att identifiera sig som just multietnisk och därmed skapar en egen etnisk grupp (Padilla, 2006). Men att välja det tredje alternativet menar Poston vara högst ovanligt bland individer i ung ålder. Det tredje stadiet i modellen är förnekelsestadiet, det här stadiet karakteriseras av förvirring och en känsla av skuld av att ha valt en identitet som inte stämmer överens med sin bakgrund. Antingen stannar individen kvar i detta stadium men kan med hjälp av socialt stöd från andra gå vidare till det fjärde stadiet. Här börjar individen att uppskatta och implementera den andra etniciteten i sin självförståelse. Det femte och sista stadiet innefattar de individer som erkänner samt uppskattar båda delarna av sin etniska bakgrund, och därmed utvecklas en stabil multietnisk identitet. Vidare är det värt att poängtera att det inte är alla multietniska individer som når det sista stadiet i modellen. Det skiljer sig avseende värt från individ till individ och studier visar att det är många multietniska individer som endast når det andra stadiet i Postons (1990) modell (Oikawa & Yoshida, 2007; Jackson 2010; Stephan & Stephan, 1989). Därmed bör inte det femte stadiet ses som den mest optimala utkomsten för den multietniska identiteten.

Huruvida en multietnisk individ väljer att identifiera sig med en, två eller flera etniciteter kan bero på ett flertal olika faktorer. Padilla (2006) argumenterar till exempel för att multietniska barn som bara växer upp med en förälder enbart antas identifiera sig med den förälderns etnicitet och kultur. Vidare skriver Padilla att det även är genom föräldrarnas eller förälderns syn på barnet och hur de har lärt barnet att se på sig själv, som många gånger påverkar valet av etnisk identitet för multietniska individer. Det finns även andra faktorer som påverkar den etniska identitetsutvecklingen för multietniska individer. Dessa är fysisk likhet med den etniska gruppen, tillgång till kulturella upplevelser eller religiösa traditioner, upplevd acceptans från den etniska gruppen, fysisk närhet till medlemmar i gruppen samt vilken status den etniska gruppen har i samhället (Stephan & Stephan, 1989). Oikawa och Yoshida (2007) fann i sin studie att föräldrarnas etnicitet, hur familjen var strukturerad, samt var de växt upp var faktorer som spelade en stor roll i hur multietniska individer i Japan upplevde och formade sina etniska identiteter. Vidare uppvisade deltagarna i studien också olika attityder mot sin multietniska bakgrund. Vissa ansåg att deras multietniska bakgrund inte alls hade någon påverkan på utvecklingen av deras identitet och ville inte bli ifrågasatta eller kategoriserade av andra. Andra ville bli identifierade av andra som multietniska då de ansåg att de gav dem en fördel i livet. Slutligen fanns det informanter som inte ville uppfattas som annorlunda, de såg sig själva tillhöra en etnicitet och ville att andra skulle se dem som medlem i endast en etnisk grupp. Samtidigt menar Padilla (2006) att det är svårt för multietniska individer att bli accepterade som tillhörande en etnisk grupp då de oftast ser ut eller beter sig på ett annat sätt än de monoetniska individerna. I Pløjels (2001) studie så spelade liknande faktorer, som för Oikawa och Yoshida (2007) studie, in på hur identifikationsprocessen kunde se ut för multietniska individer. Därutöver fanns det även en skillnad mellan könen. De manliga informanterna visade sig ha svårare än de kvinnliga

informanterna att integrera båda etniciteterna i sin identitet och hade i vissa perioder av livet förnekat tillhörighet till den ena etniciteten.

Multietniska upplevelser och erfarenheter

Det finns några kvalitativa studier som bland annat fokuserar på att skildra multietniska individers erfarenheter och upplevelser. Studierna tar bland annat reda på vilka upplevelser som är gemensamt för alla deltagare i studierna, hur deras uppföstran har satt ut, samt vilka attityder de har mot sin multietniska bakgrund (Oikawa & Yoshida, 2007; Jackson, 2010; Plöjel 2001). Jacksons (2010) argumenterar för att det både finns likheter och olikheter i upplevelserna och erfarenheterna hos multietniska individer. En multietnisk person som är uppvuxen i till exempel Amerika kan antas ha andra erfarenheter och upplevelser än vad en multietnisk person i Kina har. Samtidigt kan multietniska individer i samma land ha olika erfarenheter och upplevelser. Dessa skillnader har att göra med de tidigare nämnda faktorerna, till exempel tillgång till kulturella upplevelser eller religiösa traditioner, upplevd acceptans från den etniska gruppen eller fysisk närhet till medlemmar i gruppen. Skillnaden i hur multietniska individer ser på sin etniska identitet skildras även i resultatet av Stephan och Stephens (1989) studie. Här visade det sig att multietniska individer med samma biologiska och kulturella arv inte etniskt identifierade sig på samma sätt.

Informanterna i Jacksons (2010) studie redogör för att de alla haft en känsla av utanförskap någon gång i livet och flera informanter hade en önskan samt vilja att ansluta sig till personer som kan relatera till deras erfarenheter och uppskatta dem för vilka de är. Vidare uppgav de att de kunde skifta sina uttryck för etnisk identitet i olika situationer, mestadels för att göra den andra personen eller gruppen mer bekväm. Likartade upplevelser beskriver informanterna i Plöjels (2001) studie. Stundtals så kände de sig klivna och förvirrade gällande till vilken etnicitet de tillhörde och de pendlade väldigt mycket mellan upplevelsen av att tillhöra det ena eller det andra. Plöjel argumenterar för att majoriteten av informanterna har det hon kallar en ”dubbel identitet”, eftersom många av informanterna beskriver att de känner sig som italienare i Sverige och som svenskar i Italien. Det är vanligt menar Stephan och Stephan (1989) att multietniska individer har flera identiteter. Den multietniska identiteten är inte lika stabil och är mer känslig i varierande situationer än vad den monoetniska identiteten är. Därmed är det svårare och det tar längre tid för multietniska individer att anta en stabil etnisk identitet. Flera informanter i både Jacksons (2010) och Plöjels (2001) studier menar att känslan av att vara annorlunda och känna sig utanför i vissa situationer är något som de lärt sig att acceptera. Med tiden började de själva se de unika möjligheterna och positiva aspekterna som deras multietniska bakgrund fört med sig. Även om det har varit en tuff och inte helt oproblematiske process att gå igenom hade informanterna till sist valt att anta en multietnisk identitet (Plöjel, 2001).

Shih och Sanchez (2005) har gjort en granskning av olika empiriska undersökningar gällande den multietniska identitetsutvecklingen i förhållande till depression, självförtroende, problembeteende med mera. Resultatet visar att i nitton av tjugoåtta kvalitativa studier uppger multietniska individer övervägande positiva aspekter med att vara multietnisk. Padilla (2006) redogör för en studie som visade att lite mer än hälften av de multietniska informanterna tyckte att de var en fördel att ha föräldrar från två olika etniciteter. De största fördelarna var att få tillgång till att prata två olika språk, att de fått lärdom om två olika kulturer samt att de upplevde sig vara mer accepterade och öppna inför andra kulturer. De negativa aspekter som Shih och Sanchez (2005) fann i de olika studierna var att multietniska individer kände obehag över att behöva definiera sig själva etniskt. De hade genomgående perioder av depression,

nedstämdhet samt lågt självförtroende. Dessutom upplevde de många gånger en förvirring kring sin etniska identitet.

Syfte och frågeställningar

Det finns relativt lite forskning kring etnisk identitet i Europa. Ännu mindre forskning finns det kring multietniska individers etniska identitet och dess utveckling. Det argumenteras för att multietniska individer står inför en större utmaning när det gäller att anta och utveckla en etnisk identitet (Jackson, 2012; Shih & Sanchez, 2005). Padilla (2006) argumenterar för att ett positivt socialt stöd kan leda till att multietniska individer accepterar sin etniska bakgrund och lättare antar en multietnisk identitet. Branch (2001) påpekar att det kan vara viktigt att få ledsagning av andra i upptäckten och utvecklingen av etnisk identitet. Med hjälp av andra, till exempel föräldrar eller lärare, kan en positiv utveckling av identitetskapandet ske. Studier kring etnisk identitet i förhållande till multietniska individer kan ses som relevanta då de kan tillföra en djupare och mer ingående uppfattning kring fenomenet. En djupare uppfattning kring fenomenet kan ge en bättre förståelse av den multietniska identitetsutvecklingen och multietniska individers upplevelser.

Syftet med studien var dels att ta reda på vad multietniska individer i Sverige väljer att etniskt identifiera sig som, dels ta reda på om det finns några gemensamma upplevelser och erfarenheter som multietniska individer från Sverige delar. Då tidigare forskning visar att multietniska erfarenheter både liknar och skiljer sig mellan världens länder (Jackson, 2012; Oikawa & Yoshida, 2007) kan det vara relevant att se om multietniska individer i Sverige beskriver samma upplevelser som deltagarna i de tidigare studierna. Studien kommer därtill redogöra för vilka de positiva samt negativa aspekterna är med att ha föräldrar med två olika etniciteter.

Frågeställningarna är enligt följande

- Finns det några gemensamma upplevelser samt erfarenheter som multietniska personer uppvuxna i Sverige delar?
- Finns det någon skillnad i hur multietniska individer identifierar sin etniska identitet?
- Vad är det positiva respektive negativa med att ha föräldrar med två olika etniciteter?

Metod

Deltagare

I studien deltog nio intervjupersoner i åldrarna 20-27 år, varav fyra kvinnor och fem män. Deltagarna kom från tre olika städer i Sverige. Urvalet av deltagare var personer med föräldrar från två olika länder (se Tabell 1). Då studien bland annat syftade till att skildra den multietniska erfarenheten av att växa upp i Sverige var kriterier för deltagande att intervjupersonerna antingen skulle vara födda i Sverige eller immigrerat i tidig ålder. Alla deltagare skulle dessutom vara permanent bosatta i Sverige. Sex intervjupersoner var födda i Sverige och tre var födda i ett annat land. Av de intervjupersoner som flyttat till Sverige immigrerade de som ettåring, tvååring

respektive femåring. Deltagarna valdes ut genom ett tillgänglighetsurval där personer i författarens bekantskapskräts tillfrågades, därefter via snöbollseffekten tillhandahölls information och kontakt med deltagare som var lämpliga att medverka i studien. Deltagarna fick ingen ersättning för sin medverkan.

Tabell 1

Deltagarbakgrund

IP	Mammas etnicitet, nationalitet	Pappas etnicitet, nationalitet	Uppvuxen med båda föräldrarna	Född i Sverige	Talar ett språk flytande utöver svenska/engelska
1	Svensk	Gambisk	Nej	Ja	Nej
2	Tysk	Svensk	Ja	Nej	Tyska
3	Brasiliansk	Svensk	Ja	Nej	Portugisiska
4	Thailändsk	Norsk	Nej	Ja	Thailändska
5	Finsk	Gambisk	Nej	Ja	Nej
6	Svensk	Gambisk	Ja	Ja	Nej
7	Brasiliansk	Svensk	Nej	Ja	Nej
8	Svensk	Panamansk	Ja	Nej	Nej
9	Svensk	Israelisk	Nej	Ja	Nej

Material

Datainsamlingen utfördes med hjälp av halvstrukturerade intervjuer. En intervjuguide skapades som bestod av fasta frågor med kompletterande följdfrågor. Frågorna i intervjuguiden var influerade av MEIM (Phinney, 1992) för att på bästa sätt kunna få fram så mycket information som möjligt kring deltagarnas etniska identitet. Intervjuguiden behandlade åtta olika frågeområden, den första delen berörde bakgrundsfrågor som namn, ålder och föräldrarnas etnicitet. Följande frågeområden var etnicitet, kultur, språk, vänner, tillhörighet samt identitet. Inom frågeområdet etnicitet var frågorna till exempel: Vilken etnicitet skulle du säga att du har? Har du någon gång tänkt att din etniska bakgrund har eller kommer påverkat dig på något sätt? Frågeområdet var utsett att skapa en uppfattning kring hur deltagarna identifierar sig etniskt samt ta reda på om de skett några förändringar i synen på etnicitet från när de var yngre tills nu. Frågeområdet kultur berörde frågor som var utsedda att ta reda på hur involverade deltagarna var i de olika kulturerna samt om deltagarna upplevde att båda kulturerna gav sig uttryck i deras liv. En av frågorna var: Deltar du i några kulturella traditioner (svenska, det andra)? Frågeområdena språk och vänner behandlade frågor som: Talar du fler än ett språk? Har du någon gång samtalat med dina vänner eller familj om din etniska bakgrund? Frågeområdena tillhörighet och identitet innehöll frågor som: Anser du att etnicitet är en viktig del av din identitet? Upplever du att andra har haft ett behov av att ta reda på vart du kommer ifrån? Dessa frågeområden skulle ta reda på deltagarens känsla av tillhörighet samt positiva etniska attityder. Det sista frågeområdet var en avslutande del med frågor som: Vad har vart positivt respektive negativt med att ha föräldrar från två olika länder? Finns det något du vill tillägga? Intervjuerna spelades in med hjälp av en diktafon och transkriberades därefter.

Procedur

Inledningsvis ringdes de personer som ansågs lämpliga för studien. Personerna gavs muntlig information om studien. Författaren talade om att studien kommer handla om etnisk identitet med fokus på multietniska personer, därefter gavs en förfrågan om de ville delta. Fyra personer tackade nej till deltagande. Från början efterfrågades personer med olik etnisk bakgrund, ålder samt kön för att urvalet skulle vara så heterogent som möjligt, men då det förekom vissa svårigheter med att finna deltagare förekom ett tillgänglighetsurval. Samtliga intervjuer genomfördes på en plats vald av deltagaren. Fem intervjuer genomfördes i deltagarens hem, två intervjuer skedde hemma hos författaren och två av intervjuerna ägde rum på en allmän plats. I början av varje intervju informerades intervjupersonerna om studien genom en muntlig genomgång av missivbrevet. Deltagaren fick reda på att syftet med studien var att ta reda på information om deltagarens etniska identitet samt skildra erfarenheter och upplevelser. Enligt vetenskapsrådets forskningsetiska principer (Vetenskapsrådet, 2002) informerades varje deltagare om att det var frivilligt att delta i studien och att de när som helst kunde avbryta intervjun. Deltagarna fick även information om att deras uppgifter har behandlas konfidentiellt samt att materialet endast kommer att användas i forskningssyfte. Därmed erhöles informerat samtycke. Intervjuerna varade mellan 20 och 25 minuter.

Databearbetning

Intervjuerna transkriberades ordagrant. Antalet transkriberingssidor blev 38. Studien har använt sig av Graneheim och Lundman (2004) kvalitativa innehållsanalys för att på bästa sätt försöka beskriva upplevelsen och erfarenheten av den multietniska livssituationen. Först gjordes en genomläsning av materialet för att skapa en helhetsbild. Sedan genom ett induktivt tillvägagångssätt analyserades varje intervju enskilt för att fastställa och hitta olika teman. Varje intervju analyserades utifrån studiens syfte och frågeställning. För att fastsätta olika teman analyserades materialet med hjälp av meningskoncentrering (Kvale, 1997). Efter att ha meningskoncentrerat materialet sammanställdes olika koder som sammanfattade meningskoncentreringens betydelse. Därefter delades koderna upp i olika teman. De teman som framkom var etnisk identifikation, föränderlig identifikation, konfrontation med den andre, etnisk ambivalens, mittemellan, både och, positiva aspekter samt negativa aspekter. Dessa teman presenteras i resultatavsnittet i Tabell 2 och en textsammanfattning av resultatet i tabellen redovisas därefter.

Resultat

Av samtliga intervjuer framkom en mängd olika upplevelser och erfarenheter som deltagarna gemensamt delade. Resultatet är uppdelat i olika teman för att dels försöka åskådliggöra de erfarenheter och upplevelser som deltagarna delade, dels visa vad deltagarna valde att etnisk identifiera sig som. Dessa teman kom att överlappa varandra och mycket av materialet från intervjuerna går att koppla till flera olika teman.

Det citat som finns med i texten har formulerats om så att de är mer skriftspråkmässiga. Talspråkmässiga ord, upprepningar samt ohörbara ord har tagits bort. I citaten har även underförstådda ord infogats, till exempel när deltagaren talar om ett land men inte namngivit

detta så har namnet på landet som deltagarna syftat på infogats inom klammer. De teman som presenteras i resultatet är enligt följande, etnisk identifikation, föränderlig identitet, konfrontation med ”den andre”, etnisk ambivalens, mittemellan kontra både och, samt negativ aspekter och positiva aspekter.

Tabell 2

Koder och teman utifrån meningskoncentrering utav intervjumaterialet

Exempel på koder	Tema
Fysiskt utseende Föräldrarnas åsikter och stöd Språket Andras åsikter och reaktioner Upplevd acceptans Upplevd avvisning	Etnisk ambivalens
Känsla av att inte vara delaktig Känsla av att inte tillhöra någon etnisk grupp Osäkerhet och förvirring Kluven	Mittemellan
Möte med kulturer Medskapare i att tillänga sig kulturer Identiteten har influerats av båda kulturerna Känslan av tillhörighet	Både och
Utveckling över tid Etnisk identifikation Förändring mellan nu och då	Föränderlig identifikation
Fördomar, rasistiska anmärkningar Frågor, antaganden, åsikter, ifrågasättande	Konfrontation med ”den andre”
Monoetnisk identifikation Multietnisk identifikation	Etnisk identifikation
Glädje, stolthet Upplevd ökad förståelse för andra Kunskap	Positiva aspekter
Känslan av att inte bli accepterad Negativa karaktärsdrag Känsla av irritation, missnöje	Negativa aspekter

Etnisk identifikation

Det fanns en skillnad mellan hur deltagarna identifierade sig etniskt. Inte alla deltagare hade antagit en multietnisk identitet, det vill säga identifierat sig fullt ut med båda föräldrarnas etniciteter. Sju av deltagarna var dock säkra på hur de identifierar sig etniskt, medans två av dem inte kunde eller ville identifiera sig med ett specifikt land eller etnisk folkgrupp. Tre av

deltagarna såg sig själva etniskt tillhöra det land som dem var födda eller uppvuxna i. ”Jag är svensk; jag hör till Sverige det finns ingenting annat jag kan säga, jag kan aldrig se mig själv som någonting annat än där jag vuxit upp och spenderat min tid” (IP1). Fem av deltagarna ansåg att etnicitet var något de fått automatiskt från födseln, det är något som ärvts ner från föräldrarna. Därmed identifierade sig dessa deltagare etniskt med båda föräldrarnas etniciteter oavsett om de var eller inte var födda och uppvuxna i något av de respektive länderna. ”Jag är svensk/panaman”(IP8). ”Min mamma är tysk och min pappa är svensk, så då borde jag få dem etniciteterna” (IP2). Två av deltagarna var lite osäkra över sin etniska identifikation och verkade inte tänkt så mycket på sin etniska identitet, de kunde eller ville inte specifikt identifiera sig med en eller flera etniciteter.

Ja jag är väl svensk eftersom jag är född här men jag känner mig inte som svensk, jag vet inte riktigt vad jag ska svara jag har inte tänkt på det så mycket jag är den jag är... allt jag kan säga är att jag kommer från Sverige och mina föräldrar är det och det, men att säga att jag är etnisk svensk nää...det tror jag inte (IP7).

Föränderlig identifikation

Det fanns en skillnad i hur deltagarna upplevde innebörden av etnicitet och hur de uppfattade sig själva när det var mindre gentemot när det var äldre. Alla deltagare förklarade att de som barn inte funderat så mycket över sin etniska bakgrund. Det såg sig själva inte skilja sig eller vara annorlunda än någon annan. ”I början så såg jag mig som hel svensk jag såg ingen skillnad på mig och min svenska kompis” (IP1). ”När man är liten tänker man inte på sådana saker [etnicitet]man bara är” (IP4). Det var när deltagarna blivit lite äldre som frågor och förundringar kring den egna etniska identiteten började bli synliga.

Det var först när deltagarna började på dagis eller i skolan som deltagarna upplevde att andra såg dem som annorlunda och att de själva skiljde sig från andra. ”Jag vet en gång när jag började dagis så ville de inte hålla mig i handen för att jag var svart...det var nog då jag började se mig själv på ett annat sätt” (IP7). Det var också i mötet med andra individer som deltagarna började fundera på sin etniska identitet. Alla deltagare beskrev att det varit svårare för dem som barn än som vuxna att hantera känslan av att vara annorlunda och detta har skapat jobbiga stunder för deltagarna. ”Det går inte att växa upp och känna sig utanför hela tiden jag menar man vill en då passa in på något sätt...det har inte alltid varit lätt..folk kollar på dig som du var en invandrare fast att du är härifrån, och när jag går till mitt andra land finns det inte en chans på jorden att de ska tro att du är därifrån jag menar du kan inte ens snacka deras språk” (IP1). Känslan av att känna sig annorlunda har också gjort att deltagarna under den tiden velat vara som alla andra och gjort olika försök för att passa in.” När jag var yngre så ändrad jag mitt namn på facebook... när jag tänker efter nu så var de väl kanske för att jag ville att andra skulle se att jag var Gambier (IP6). ”När jag bodde i Tyskland var jag nog mer tysk eller man anpassar sig man vill ju alltid vara med det gänget man är i om alla är tyskar så vill man ju också vara det” (IP2). Deltagarna beskrev att när de blev äldre så började de på olika sätt att identifiera sig med båda deras föräldrars etnicitet. Det var inte alla deltagare som antagit en multietnisk identitet men alla deltagare kände sig i dagsläget stolta över sin etniska bakgrund. Oavsett om de ansåg sig etnisk tillhöra ett land eller två förklarade deltagarna att de som vuxna kände sig mer trygga i sig själva och att det med tiden slutat att försöka anpassa sig samt lärt sig att inte bry sig om vad andra har att säga.

Inom tidiga tonåren kände jag en väldig identitetsförvirring angående just det här vilken typ av etnicitet jag tillhör..men sen insåg jag att jag kan inte vara de [brasilian] fullt ut och då handlade det

om att acceptera det tillslut och det har tagit år och göra den bedömningen..men idag vet jag exakt vem jag är (IP3).

Konfrontation med ”den andre”

Samtliga deltagare berättade att de någon gång i livet blivit utsatta för fördomar eller rasistiska anmärkningar från andra personer. ”När jag var liten tyckte jag det var jätte jobbigt för då var det inte mycket utlänning här så man blev ju hackad på i skolan och på dagis och sådant” (IP8). Detta upplever deltagarna många gånger har påverkat dem negativt och skapat osäkerhet kring vilka de är. Ett tydligt exempel ges i detta uttalande.

När jag var liten så blev jag ofta kallad för neger ..det var speciellt i skolan.. där var jag alltid invandraren, men det roliga var att när vi flyttade och jag började i en ny skola så blev jag helt plötsligt kallad för svenne. Det kommer jag ihåg att jag tyckte var värre det var nog där som jag försökte vara lite mer gambisk... men det funkade inte håller för då ville de att jag skulle prata gambianska men det kunde jag inte så då blev det ”amen du är ju svensk” (IP6).

Nästan alla deltagare upplevde att andra personer många gånger hade ett behov av att ta reda på var de kom ifrån. ”Det känns som att andra lägger mer tyngd i att man kommer någon annan stans ifrån än vad man själv gör” (IP 2). Varför detta skedde trodde deltagarna kunde bero på att den andre antingen har ett behov av att kategorisera andra, att de vill hitta något som skulle kunna vara gemensamt mellan dem eller att de bara var nyfikna. Samtliga deltagare har ett flertal gånger i sitt liv fått frågan ”var kommer du ifrån?” av andra personer i samhället. Det var ofta på krogen eller i jobbsammanhang som denna fråga kom upp och detta hade deltagarna olika reaktioner emot. Tre av deltagarna tyckte inte att det spelade någon roll att de blev tillfrågade utan svarade kort och enkelt på frågan. Resterande deltagare hade däremot en annan reaktion mot att bli tillfrågad. De uttryckte irritation över att andra personer kommer fram och frågar hela tiden. Frågan ledde också till att deltagarna uppgav olika svar beroende på 1: vem som frågar 2: hur personen frågar (tillexempel på ett drygt och nedvärderande sätt) eller 3: vilken period i livet deltagaren befann sig i. Vad deltagarna sedan svarade kunde leda till olika reaktioner hos den andre, många gånger blev deltagaren inte trodd på och måste utveckla eller omformulera sitt svar. ”Så fort jag säger att jag är från Sverige så blir det så här att de säger: kom igen nu, nu tar vi fram korten på bordet”(IP1). Ibland säger jag att jag bara är Finsk, och då ser de ut som frågetecken bara”(IP5). Att säga att jag är svensk det är omöjligt, därför när någon frågar så måste man förklara att min mamma är det och min pappa är det”(IP6).

Ingen av deltagarna hade själva känt ett behov av att tala om för andra vad de har för etnisk bakgrund, snarare tvärtom så drog sig vissa deltagare för att tala om vart de kommer ifrån. Bland annat för att detta kunde leda till att den andra personen kopplade ihop dem med negativa stereotyper från den kulturen. ”Man säger ju hellre att man är svensk när man är utomlands och någon frågar för de är lite såhär försiktiga och mer tystlåtna än tyskar” (IP2)

Etnisk ambivalens

Resultatet av intervjuerna visade att det fanns olika faktorer som påverkade deltagarna på så sätt att de i vissa situationer kände sig osäkra eller förvirrade gällande hur de skulle identifiera sig etnisk. Framförallt var det andra individers åsikter och reaktioner som bidrog till dessa känslor. Därefter var tillgång till språk, fysiskt utseende samt föräldrarnas åsikter och stöd också bidragande faktorer.

Sex av deltagarna berättade om situationer där en eller flera av faktorerna bidragit till att deltagarna upplever en förvirring kring hur de ska etniskt identifiera sig. Att de kände sig utanför eller att de kände att de inte blev accepterade av andra etniska grupper.

Hade jag varit hel svart hade jag fått jätte mycket mer acceptans..de kanske hade försökt kommunicera med mig mer, för det finns många svarta som kollar ner på dig bara för att du är mixad, på något sätt ser de dig som att du inte är lika mycket värd eller att du försöker spela någonting(IP1).

Det visade sig också att samma faktorer som bidragit till att deltagarna stundtals upplevt en förvirring och osäkerhet kring sin etniska identitet också bidragit till att deltagarna kände sig trygga och säkra i sin etniska identitet. Tre deltagare berättade om situationer där en eller flera av faktorerna bidragit till att deltagarna känner tillhörighet, trygghet över sitt val av etnisk identitet samt att de upplevde att de fått acceptans från andra etniska grupper.

Du tar med dig kulturerna hela tiden, för jag märker när jag hänger med finnar att jag har många liknade saker som dem, typ som sättet de pratar och tänker i vissa fall. Det var en gång när jag jobbade med finnar, jag menar jag ser ju inte finsk ut på något sätt men när de fick reda på att jag var finsk så bara blev det typ ”kom och umgås med oss”... då blev jag jätte glad(IP5).

Kombinationen av att deltagarna både kände sig trygga och accepterade i vissa situationer samt förvirrade och utanför i andra situationer ökade många gånger deltagarnas tveksamhet kring hur de skulle identifiera sig etniskt.

Mitemellan kontra både och

En av den tydligaste märkbara upplevelsen som alla deltagare delade, var att de kände eller har känt att de befann sig mitemellan två olika etniciteter eller kulturer. Deltagarna beskrev att de stundtals kände att de inte tillhörde någon av etniciteterna och att de inte kunde identifiera sig med någon etnicitet fullt ut. Känslan av att befinna sig mitemellan har både skapat positiva och negativa upplevelser för deltagarna. Framför allt beskriver deltagarna att känslan av att vara mitemellan bidragit till att de kände sig klivna. Denna klivenhet uppfattades av deltagarna som negativ och ledde bland annat till ökad osäkerhet, perioder av förvirring och etnisk ambivalens.

När de får reda på att man är från Tyskland så blir man automatiskt den där tyska tjejen..och sen om jag är i Tyskland då är jag alltid den svenska tjejen. Man är aldrig rickigt delaktig i någon utav dem man är alltid den andra, så där vi och dem grupp, vilket jag tycker är lite drygt faktiskt (IP2).

Känslan av att befinna sig mitemellan gör sig mest påtaglig i mötet med de olika kulturerna eller etniska grupperna. Men resultatet visade även att det var i mötet med kulturerna och andra etniska grupper som deltagarna upptäckte sina likheter med respektive kultur eller etniska grupp. Mötet med de olika kulturerna ledde många gånger till att deltagaren själv började utveckla och utforska sin egna etniska identitet. ”Naturligtvis känner jag en viss skillnad, jag känner mig mer svensk när jag är där [Brasilien] men samtidigt mycket likheter...då kan man ju se att jag har inslag av brasiliansk etnicitet också” (IP3) .

I mötet med de olika kulturerna började deltagarna upptäcka att deras identitet/personlighet hade influerats av två olika kulturers synsätt, värderingar, attityder med mera. ”Så svensk är man ju inte det märker man när man är i USA då känner jag mer samhörighet till amerikaner än vad jag gör med Svenskar...det kommer liksom tillbaka de man har växt upp med som man

känner igen i kulturen när man är där [USA] på ett annat sätt som andra kanske inte förstår”(IP8). Denna upptäckt upplevde deltagarna vara positivt, och deltagarna beskriver sig själva som en komposition av de bästa av två världar. Fem av deltagarna beskriver att de upplever sig själv vara medskapare i sin tillägnan av kulturen, de har själva valt att integrera de kulturella attribut som de ansåg passa in på dem.

Det är många saker som jag lärt mig av min pappa och det är många saker som jag lärt mig av min mamma, vissa saker som min mamma säger håller jag inte med om och vissa saker som min pappa säger håller jag inte håller med om, så jag har format det bästa från två världar..enlig mig (IP1).

Negativa aspekter

Några av de negativa upplevelserna som deltagarna rapporterade med att vara multietnisk var känslan av utanförskap och känslan av att inte bli accepterad av de olika etniska grupperna. Irritation över att bli kategoriserad av andra personer hela tiden samt missnöje över att bli utsatt för rasistiska påhopp från olika etniska grupper. Tre av deltagarna upplevde att som följd av att de växt upp med flera kulturer ha fått med sig flera olika negativa karaktärsdrag, som de ansåg vara typiska för en viss kultur. Som till exempel lågt temperament, tidsoptimism, blyghet samt osäkerhet. Två av deltagarna ansåg att de negativa med att ha föräldrar med två olika etniciteter var att de vanligen uppstod kulturkrockar mellan föräldrarna. Deltagarna menade att föräldrarna inte har samma kulturella värderingar, normer samt synsätt på uppfostran och ansåg att det därmed ofta uppstod konflikter mellan dem.

Positiva aspekter

De vanligaste positiva aspekterna med att vara multietnisk som alla deltagare uppgav, var att de fått ta del av och lärt sig två olika kulturer samt att de fått kulturella kunskaper kring historia, traditioner och seder om ett annat land. Deltagarna upplevde också att de hade en större acceptans och förståelse mot andra etniska grupper än vad de tror att andra individer har, och därmed speciellt mot andra multietniska individer. Samtliga deltagare kände en stor glädje över att de själva kunde integrera och skapa en identitet uppbyggd av det dem kallade ”det bästa av två världar”. Utöver detta var det två deltagare som även värdesatte att de fått möjligheten till tvåspråkighet.

Diskussion

Syftet med denna undersökning var dels att ta reda på vilka upplevelser och erfarenheter som multietniska individer i Sverige delar. Resultatet visade att deltagarna ställdes inför liknade frågor samt situationer. Alla deltagare beskrev i likhet med tidigare forskning (Jackson, 2010; Oikawa och Yoshida, 2007, Plöjel, 2001) att det inte alltid varit säkra på hur de ska identifiera sig etniskt. Vägen mot att etablera en stabil etnisk identitet har varit en process som stundtals präglats av både negativa och positiva upplevelser. Alla deltagarna kände till exempel periodvis eller i vissa situationer sig osäkra och förvirrade kring hur de skulle identifiera sig etniskt. Det var framförallt i konfrontationen med andra individer i samhället som deltagarnas osäkerhet och förvirring kring sin etniska identitet blev mer märkbar. Andra individers ifrågasättande, åsikter och reaktioner påverkade många gånger deltagarens sätt att se på sig själv. Detta antyder att samhällets attityd spelar en stor roll för utvecklingen av multietniska

individens etniska identitet. Shih och Sanchez (2005) skrev att studier kring multietniska individer som gjordes innan 1995 visade att multietniska individer endast blir utsatta för ett socialt avvisande. Senare studier visade att multietniska individer både upplever social acceptans samt socialt avvisande. Shih och Sanchez menar att detta kan bero på att det skett en samhällsförändring kring synen på etnicitet. Deltagarna i den här studien bekräftade denna utveckling då deltagarna både talar om situationer där de kände att andra inte bekräftade deras val av etnisk identitet samt situationer där andra bekräftade deras val av etnisk identitet.

Syftet med den här studien var även att ta reda på vad multietniska individer i Sverige väljer att identifiera sig etniskt som och därmed se om det finns någon skillnad i hur multietniska individer identifierar sin etniska identitet. Resultatet visade att deltagarna hade antagit olika etniska identiteter. De flesta deltagare hade antagit en multietnisk identitet. Deltagarna upplevde att de framförallt var när de blivit äldre som de fått en mer stabil etnisk identitet där identitetsförvirring inte var lika påtaglig. Denna utveckling är snarlik med Postons (1990) modell. Utifrån Postons modell skulle de flesta av deltagarna i den här studien befunnit sig i det andra eller femte stadiet. Resultatet visar dock inga tecken på att de skulle finnas någon skillnad mellan deltagarna i de olika stadierna gentemot om de uppskattade båda delarna av sin etniska bakgrund. Alla deltagare beskrev att de kände sig stolta över sin etniska bakgrund och de flesta deltagare upplevde sig trygga i sitt val av etnisk identitet. De två deltagare som inte riktigt antagit en etnisk identitet är svåra att placera in i något av stadierna i Postons modell. Istället kan man ta hjälp av Phinneys (1989) olika etniska identitetstadium. Då skulle dessa deltagare befunnit sig i ett diffusionstadium, vilket kännetecknas av att individen inte visar någon klar förståelse för sin etnicitet samt inte utforskat eller åtagit sig en etnisk identitet. Möjligtvis befann sig deltagarna i ett moratorium stadium eftersom de visade några tecken på att de håller på att utforska sin etniska identitet. Varför dessa individer inte antagit en specifik etnisk identitet är svårt att säga. Antigen kan det bero på att de inte haft etnicitet i åtanke under sin uppväxt eller så har de aldrig hamnat i något sammanhang där de själva förmått konstatera sin etniska identitet.

Reaktionerna på att vara multietnisk samt hur deltagarna valde att etniskt identifiera sig i Oikawa och Yoshidas, (2007) studie var starkt relaterade till tre olika faktorer. Faktorerna var föräldrarnas etnicitet, var deltagarna var uppväxta samt hur familjen var strukturerad. Den här studien fann inte att någon av dessa faktorer påverkade deltagarnas etniska identitet. Istället var fysiskt utseende, språk, föräldrars åsikter och stöd samt andra individens åsikter och reaktioner faktorer som den här studien fann påverkade deltagarnas utveckling av etnisk identitet. Dessa faktorer är i likhet med de faktorer som Stephan och Stephan (1989) beskriver påverka den etniska identitetsutvecklingen för multietniska individer. Det som framkom väldigt tydligt i resultatet var att samtliga deltagare någon gång haft känslan av att de befinner sig mittemellan. Deltagarna resonerade kring att de många gånger kände att de inte tillhörde någon etnicitet. Det var framförallt i mötet med diverse kultur eller etnisk grupp som deltagarna fick dessa känslor. Liknande känslor beskriver deltagarna i Plöjels (2001) studie då de redogjorde för att de kände sig som svenskar i Italien och vice versa. Plöjel menar att deltagarna har de hon kallar en "dubbel identitet", en benämning som skulle kunna stämma överens med deltagarna i den här studien också. Men jag har istället använt mig av ordet mittemellan då jag tyckte att detta uttryck låg närmare de deltagarna i den här studien beskrev. Vidare visar den här studien att det också var i mötet med kulturerna som deltagarna tydligare märkte att deras identitet/personlighet influerats av flera olika kulturella attribut. Multietniska individer sägs ha förmågan att själva välja att integrera det de upplever vara det bästa i de båda kulturerna (Anderson, 1999), vilket i det här fallet överensstämmer med deltagarna i denna studie. Flera av deltagarna uttryckte att de var glada över att de fått ta del av två olika kulturer och de uppgav att de såg sig själva som en blandning av de bästa av två världar. Slutligen redogör resultatet för vilka positiva samt negativa aspekter den multietniska

livssituationen har fört med sig. De aspekter som påträffades var i likhet med de negativa samt positiva aspekter som Shih och Sanchez (2005) redogör för. Det intressanta med att studierna har fått liknande resultat är att det pekar på att multietniska individer från olika delar i världen delar ungefär samma upplevelser.

Metoddiskussion och framtida forskning

För att få så djupgående svar som möjligt har en kvalitativ metod använts. Valet av metod ansågs vara det mest lämplig för att få svar på studiens frågeställningar. När intervjuerna genomfördes upplevde jag att en del deltagare hade svårt att svara på vissa frågor. Vissa deltagare upplevdes ha svårt att minnas och formulera ett svar kring frågan: om du tänker på dig själv genom åren, har ditt synsätt på din etnicitet förändrats. Fyra av deltagarna upplevdes inte ha skapat en uppfattning eller tidigare tänkt på hur de vill identifiera sig etniskt samt på vilket sätt de ansåg sig leva i fler än en kultur, och hade därmed svårt att besvara dessa frågor. Det kanske hade varit lättare om deltagarna på förhand fått se några av de frågor som ställdes för att få så genuina och utökade svar som möjligt. Det jag märkte av under intervjuernas gång var även deltagarnas vilja till att diskutera kring frågorna. Det var flera av deltagarna som ställde frågorna: varför är det så, hur har de blivit såhär eller tycker inte du att det är konstigt. Detta fick mig att tänka att framtida forskning kan använda sig av fokus grupper. Detta för att deltagarna då tillsammans kan diskutera och på så sätt hjälpa varandra med att minnas, formulera samt tolka upplevelser.

Då studien syftade till att studera delade upplevelser och erfarenheter hos multietniska individer i Sverige ansågs deltagarna i studien vara de personer som vara bäst lämpade att besvara syftet. Eftersom studien endast baserades på nio deltagare är det svårt att säga att materialet är generaliserbart. Men de resultat som studien visat antas kunna ge en förståelse för den multietniska livssituationen. Studiens resultat visade att många av de upplevelser och erfarenheter som multietniska individer i Sverige delar stämmer överens med de upplevelser och erfarenheter som tidigare forskning rapporterat. Från början var det tänkt att datamaterialet skulle ge möjlighet att tydligare se hur multietniska individer förhåller sig till sin etniska identitet. Studien ville i likhet med Phinneys (1989;1992a;1992b) tidigare studier försöka ta reda på hur stark eller svag den etniska identiteten var. För att få fram mer information kring upplevelser och erfarenheter hos multietniska individer och mer precisera hur stark eller svag den etniska identiteten var skulle den här studien kunna utökas genom att även använda sig av en kvantitativ metod. På så sätt skulle också flera deltagare i olika åldrar, olika socioekonomiska bakgrunder, levnads former samt med olika etniska bakgrunder kunna inkluderas i studien. Slutligen skulle en kvantitativ studie kring ämnet kunna mäta och redogöra för vilka påföljder de olika faktorerna (språk, fysisk utseende, etnicitet med mera) får på den etniska identitetsprocessen. På så sätt skulle ett samband mellan en eller flera faktorer och individens etniska identitet kunna etableras.

Oikawa och Yoshida, (2007) påpekar att eftersom vår globala värld hela tiden förändras kommer det med tiden bli allt fler multietniska individer. Shih och Sanchez (2005) visade i sin studie att med tiden har multietniska individer rapporterat flera situationer där de istället för att bli socialt avvisande upplever social acceptans från andra i samhället. För framtida forskning skulle det vara intressant att göra en jämförelsestudie för att se om multietniska barn som växer upp på senare delen av tjugohundratalet delar samma upplevelser och erfarenheter som de multietniska individer uppväxta på nittio och början av tjugohundratalet. Utöver det skulle även framtida forskning kring barn med föräldrar från två olika etniciteter göras genom till exempel en longitudinell studie, detta för att närmare kunna belysa hur utvecklingen av etnisk identitet har sett ut för dessa individer.

Validitet

Hela intervjuguiden har i början setts över ett flertal gånger och omformulerats för att skapa så klara frågeställningar som möjlig. Detta för att undvika hot mot validiteten, vilket blir fallet då deltagaren inte förstått frågeställningen. Under intervjuernas gång har även detta varit i åtanke och jag har hela tiden stämt av med deltagaren för att se om denne förstått frågan. Dock hade jag inte stämt av med deltagarna om de förstod betydelsen av begreppen multietnisk, etnicitet eller självuppfattning innan intervjuerna började. Detta gjorde att dessa begrepp var tvungna att förklaras och definieras under intervjuernas gång. Det uppnåddes en mättnad i resultaten efter att sju deltagare intervjuats. Detta märktes av då de sista intervjuerna gav liknande eller samma svar som tidigare. Kvale (1997) skriver att forskarens roll som person och dennes integritet är avgörande för den vetenskapliga kunskapens kvalitet. Jag har själv föräldrar med två olika etniciteter vilket bidrog till att jag under intervjuernas gång haft en förförståelse, tankar kring och erfarenhet inom området. Detta kan ha påverkat resultatet och validiteten, därför försökte jag att under intervjuerna sträva efter medveten naivitet. Tillexempel så besvarade jag inte deltagarna när de frågade mig om vad jag tyckte eller tänkte kring det som de berättade. Samtidigt så bidrog min etniska bakgrund till att jag kunde skapa ett större förtroende hos deltagarna. Jackson, (2010) fann att deltagarna i hennes studie kände sig bekväma i att dela sina upplevelser och erfarenheter med en multietnisk intervjuare. Därmed uppmanar Jackson att framtida forskning kring multietnisk identitet bör använda sig av multietniska intervjuare. Ett annat validitetshot i den här studien skulle kunna vara att deltagarna svarade på frågorna efter social önskvärdhet. För att motverka detta talade jag i början om för deltagaren att det inte finns något rätt eller fel i dennes svar och att deltagaren ska berätta helt utifrån sin egen uppfattning.

Slutsats

Den här studien skiljer sig från tidigare forskning på så sätt att den studerar multietniska individer som lever i Sverige samt att studien inte endast har med individer som har en specifik multietnisk bakgrund. Studien har synliggjort upplevelser och erfarenheter av den multietniska livssituationen och att den etniska identiteten skiljer sig mellan multietniska individer i Sverige. I Europa och framför allt i Sverige finns endast ett fåtal studier tillämpliga som enbart studerar multietniska individer. Därmed anser jag att den här studien kan bredda området samt bidra med ytterligare information kring upplevelser och erfarenheter som multietniska individer i Sverige delar. Därtill så bidrar resultatet i studien till en mer ingående förståelse för de svårigheter och utmaningar som multietniska individer ställs inför då de ska anta en etnisk identitet. Studiens resultat visar även hur andra i samhället kan komma att påverka den multietniska erfarenheten både negativt och positivt. Förhoppningsvis så bidrar denna skildring till ökad förståelse för alla individer i samhället, och med det skapas på sikt ett samhälle som välkomnar alla olika individer.

Referenser

Anderson, M. (1999). Children in-between: Constructing identities in the bicultural family. *Journal of the Royal Anthropological Institute*, 5, 13-26.

- Borgström, M. (1998). *Att vara mitt emellan* (Doktorsavhandling). Stockholms universitet.
- Branch, C. W. (2001). The many faces of self: Ego and ethnic identity. *Journal of Genetic Psychology, 162*, 412-430.
- Erikson, E. H. (1968). *Identity: Youth and crisis*. New York, NY: Norton.
- Graneheim, U. H. & Lundman, B. (2004). Qualitative content analysis in nursing research: Concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness. *Nurse Education Today, 24*, 105-112.
- Jackson, K. F. (2010). Living the multiracial experience: Shifting racial expressions, resisting race, and seeking community. *Qualitative Social Work: Research and Practice, 11*, 42-60.
- Kvale, S. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Lusk, E. M., Taylor, M. J., Nanney, J. T., & Austin, C. C. (2010). Biracial identity and its relation to self-esteem and depression in mixed Black/White biracial individuals. *Journal of Ethnic & Cultural Diversity in Social Work: Innovation in Theory, Research & Practice, 19*, 109-126
- Marcia, J. (1980). Identity in adolescence. In J. Adelson (Ed.), *Handbook of adolescent psychology, 4*, 109-137, New York, NY: Wiley & Sons.
- O'dell, T. (2002). *Etnicitet i spänningsfältet mellan kultur och biologi*. I F. Magnússon (Red.), *Etniska relationer i vård och omsorg* (ss.17-61). Lund: Studentlitteratur
- Oikawa, S., & Yoshida, T. (2007). An identity based on being different: A focus on biethnic individuals in Japan. *International Journal of Intercultural Relations, 31*, 633-653.
- Ottosson, J-O. (2013). Identitet. *Nationalencyklopedin*. Hämtad 25 mars, 2013, från www.ne.se
- Padilla, A. M. (2006). Bicultural social development. *Hispanic Journal of Behavioral Sciences, 28*, 467-497.
- Phinney, J. S. (1989). Stages of ethnic identity development in minority group adolescents. *Journal of Early Adolescence, 9*, 34-49.
- Phinney, J. S. (1992). The multigroup ethnic identity measure: A new scale for use with diverse groups. *Journal of Adolescent Research, 7*, 156-176.
- Phinney, J. S., & Chavira, V. (1992). Ethnic identity and self-esteem: An exploratory longitudinal study. *Journal of Adolescence, 15*, 271-281.
- Plöjel, W. E. (2001). *Tvärkulturell fostra: Svensk-italienska ungdomars erfarenhet av att växa upp med två kulturer* (Doktorsavhandling). Lunds universitet.
- Poston, W. S. C. (1990). The biracial identity development model: A needed addition. *Journal of Counseling and Development, 69*, 152-155.
- Rogers, L., Zosuls, K. M., Halim, M., Ruble, D., Hughes, D., & Fuligni, A. (2012). Meaning making in middle childhood: An exploration of the meaning of ethnic identity. *Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology, 18*, 99-108.
- Rumbaut, R. G. (1994). The crucible within: Ethnic identity, self-esteem, and segmented assimilation among children of immigrants. *International Migration Review, 28*, 748-795.
- Schulz, L. H. (2013). Etnicitet. *Nationalencyklopedin*. Hämtad 4 April, 2013, från www.ne.se
- Shih, M., & Sanchez, D. T. (2005). Perspectives and research on the positive and negative implications of having multiple racial identities. *Psychological Bulletin, 131*, 569-591.
- Statistiska Centralbyrån. (2010). *Födda i Sverige - ändå olika?: Betydelsen av föräldrarnas födelseland*. Örebro: Statistiska centralbyrån.
- Stephan, W. C., & Stephan, G. W. (1989). After intermarriage: Ethnic identity among mixed-heritage Japanese, Americans and Hispanics. *Journal of Marriage and Family, 51*, 507-519.
- Stier, J. (2004). *Kulturmöten*. Lund: Studentlitteratur.
- Vedder, P., & Virta, E. (2005). Language, ethnic identity, and the adaptation of Turkish immigrant youth in the Netherlands and Sweden. *International Journal of Intercultural*

- Relations*, 29, 317-337.
- Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer i humanistisk- samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Humanistisk- samhällsvetenskapliga forskningsrådet.
- Wikström, H. (2009). *Etnicitet*. Malmö: Liber.